

Slabše kot pod fašizmom
Političnim pripravnikom v ul. Trgor je cenzura ravnateljstva zapora zabranila prejem knjig za študij...

TRŽAŠKI DNEVNIK
Ljudstvo bo proslavilo 1. maj Pomembna zmagavna stavkajočih pekov

Odločen nastop delavcev v ladjedelnici Sv. Marka. Protestni shod v Miljah proti oviram prvomajskih ljudskih proslav

Peki dvanaesti dan nadaljujejo svojo stavko

Univerza naj se obrabi plesnivosti
Izvedel smo, da je bila pred nekaj dnevi v dvorani tržaške univerze seja, kateri so prisostvovali nekateri profesorji in visokosolci...

Tržaško delovno ljudstvo je trdno odločeno, da proslavi svoj delovni praznik 1. maja...

Predvečernjim so se Miljanci, delegacije iz ladjedelnic Sv. Roka, Martiniuzzi, Felsberg in iz 17 vasi zbrali na glavnem trgu v Miljah...

ker da ni bila začeta ob pravem času. Na drugi strani pa doseženi sporazumi tudi zagotavljajo, da ostali delodajalci ne bodo mogli več dolgo vztrajati na svojem dosežanju stališč...

Spominski dnevi
1945 so srečala čnote smagovite Rade in v senci Nemčije z anglo-ameriški četami.

KOLENDAR
Nedelja 25. aprila
Marko, Borivoj
Sonce vzhaja ob 4.59, zahaja ob 19.05...

PROSKRBA
Razdeljevanje bromelega drožja.
V ponedeljek ob št. 30 do 65 ter za Pisciance, v torek od 69 do 100 ter za Domjo v sredo od 101 do 140 ter za Padrice, v četrtek od 141 do 190 ter za Gradopad v petek od 191 do 270 ter za Gec.

Škof Santin
in živilske pošiljke
Škofijski ordinariat se menda v zadnjem času ne peča čisto s reševanjem grešnih duš ubogih zemljanov...

Škof Santin in živilske pošiljke
Tako so večerjali posteno šolo oni, ki si sedaj lastijo pravico, da bi priznavali oni praznik, katerega so do sedaj zaničevali...

O ZNIŽANJU DAVČNEGA PRITISKA
Le skupen nastop bo zajamčil uspeh
Davčna obremenitev grozi malemu trgovcu, obrtniku in kmetu s popolnim gospodarskim uničenjem

ki ga pa ne morejo v celoti izterjati pri sedanjih konkurenčnih krizah in višini več kot 3 do 5%.

PROSVETNA DRUŠTVA
PEVSKI NASTOP NA OPČINAH
Danes 25. t. m. ob 17 h bo na Opčinah pevski nastop, na katerem bodo sodelovali vsi pevski zbori Opčin in okolice...

Obzorje
Pred nekaj dnevi je namreč priložilo v tržaško pristanišče 500 stovov sladkorja, ki so bili naslovljeni na škofa Santina v ul. Cavona 1, Trst...

Obzorje
Pred nekaj dnevi je namreč priložilo v tržaško pristanišče 500 stovov sladkorja, ki so bili naslovljeni na škofa Santina v ul. Cavona 1, Trst...

Obzorje
Pred nekaj dnevi je namreč priložilo v tržaško pristanišče 500 stovov sladkorja, ki so bili naslovljeni na škofa Santina v ul. Cavona 1, Trst...

Obzorje
Pred nekaj dnevi je namreč priložilo v tržaško pristanišče 500 stovov sladkorja, ki so bili naslovljeni na škofa Santina v ul. Cavona 1, Trst...

Obzorje
Pred nekaj dnevi je namreč priložilo v tržaško pristanišče 500 stovov sladkorja, ki so bili naslovljeni na škofa Santina v ul. Cavona 1, Trst...

Kmetijska nabav. in prodaj zadruga
z o. j. v Trstu
U. Foscolo 1
sklicuje
REDNI OBČNI ZBOR
svojih članov za danes 25. aprila 1948 ob 9 uri Sv. Ivanu - dvorana Proske, društva «S. Štamperles» - sledenim dnevnim redom...

S tretjega nadstropja je skočila
Vredna popoldne okrog 15.30 so našli v vezi hlebe št. 16 v ul. Revalta meznaro žensko, ki je ležala v krvi na tleh...

PROTEST ZAM VOJAŠKI UPRAVI
Mladina ne bo dovolila
ba bi jo vojaška uprava potisnila v predmestje, medtem ko bi jo fašistične tolpe gospodovale v centru mesta

Okrajni aktiv OF pri Sv. Soboti
Večkrat vsakega je bilo pri Sv. Soboti zasedanje okrajnega aktivna Osvobodilne fronte...

ŠOLSISTVO
Redni občni zbor Dijaške matice
bo v nedeljo 9. maja ob 9 v Slovenskem diškem domu v ul. Euonarski ul. 23. 23.15. Napoved časa in poročila. 23.30. Čitanje sporod. 23.35. Polnočna glasba. 24.00. ključek.

Kultura
KNJIGE - GLEDALIŠČE - KONCERTI
RAZSTAVE - PLEM - KRITIKE - DRBOTINE
Proslava stoletnice smrti
G. Donizettija
Center za ljudsko kulturo je priredil v petek spominski koncert v proslavo stoletnice smrti G. Donizettija...

Okrožna učiteljska konferenca v Izoli
Današnji šolnik ni ljudski vzgojitelj
ako ne pokaže v delu svojega misljenja
V sredo je bila v Izoli velika okrožna učiteljska konferenca, katere se je udeležilo nad 400 učiteljev in učiteljic vseh treh narodnih skupin...

Okrožna učiteljska konferenca v Izoli
Današnji šolnik ni ljudski vzgojitelj
ako ne pokaže v delu svojega misljenja
V sredo je bila v Izoli velika okrožna učiteljska konferenca, katere se je udeležilo nad 400 učiteljev in učiteljic vseh treh narodnih skupin...

MALIOGLAS
URAD ZA TRGOVSKO ZASTOPANJE
STVO v središču s telefonom kot glavni dam v najem. Pomočnik upravil »Primorskega dnevnika«

POLITIČNA PANORAMA TRŽAŠKEGA OZEMLJA (XIV.)

Napredni vpliv Jugoslavije

RUDI URŠIČ

Vpliv Jugoslavije je nacionalnega in socialnega značaja, nacionalnega in socialnega hkrati za slovenski del, socialnega značaja pa za italijanski napredni del prebivalstva.

Jezične, kulturne, umetnostne in druge vezi s Slovenijo so brez dvoma eden izmed bistvenih elementov, ki so omogočili tukajšnjemu slovenskemu prebivalstvu, da se je tako dolgo časa upiralo tako globoko raznarodovalnemu delovanju, ki ga je izvajal zlasti fašizem. Vzdrževanje materinskega jezika je postalo bistveni način borbe proti sovražniku, ki je bil predvsem nacionalni, ki je bil predvsem slovenskega naroda Julijske krajine pa tudi socialni sovražnik. Zavest tukajšnjega slovenskega prebivalstva, da je aktivno sodelovalo pri izgradnji nove države, je rodila občuten socialistični patriotizem in nedvomno lahko trdimo, da izhaja privlačnost Jugoslavije predvsem iz volje tega prebivalstva, da sodeluje pri izgradnji novega sveta, potem ko je samo sodelovalo pri polaganju njegovih temeljev. Vsi, ki so nastale v teku borbe, so brez dvoma odločne za razloge usmeritve v tukajšnje slovenskega prebivalstva.

Samo mimogrede — ker bi to zaradi svoje važnosti moralo predstavljati posebno poglavje, — naj omenimo številne gospodarske vezi našega mesta z zaledjem, tako v pogledu rezerv ljudi, ki vstopajo v industrijski proces, kakor v pogledu prehranbenih potrebščin in dobave skoraj vseh potrebnih surovin. Zgled jugoslovanskih narodov v osvobodilni borbi, pričetek te borbe v naši pokrajini po zaslugi slovenskega elementa, pridobitve osvobodilne borbe, rešitve nacionalnega vprašanja na osnovi načel demokracije in svobodnega razvoja narodov, uvedbenje državnega in gospodarskega ustroja, ki vodi k najhitrejši izgradnji socialistične družbe, skrb, ki jo jugoslovanski narodi in njihovi predstavniki kažejo v obrambi in osnovnih pravic tukajšnjega prebivalstva, so prav tako dejstva, ki silijo tukajšnje ljudske množice gravitirajoče okoli ljudske fronte, da gledajo na jugoslovanske narode kot na starejše brate, ki so znani uresničiti osnovne težnje ljudstva; to je osvojili

so si ljudsko oblast in z navdušenim poletom gredo po poti, ki vodi v socializem.

Povsem naravno je, da gledajo tukajšnje ljudske množice s simpatijo in zaupanjem na sosedno republiko. Petletni plan, rešitev nacionalnega vprašanja, odločna in neprestana borba proti ostankom fašizma, saboterjem, spekulantom in črnoborzičjem, imajo močan vpliv na vse naše ljudske množice in jih vadijo na pot najvišje mobilizacije za borbo proti načrtom imperialistov. Prav tako kot je Sovjetska zveza v strašnih ter trdnih letih fašizma in vojne predstavljala neugasljivi svetilnik, na katerega so se obračale oči vseh mirovljubnih in svobodoljubnih narodov, tako so tudi danes oči vseh ljudstev, zlasti pa oči našega ljudstva, obrnjene na ta novi

svetilnik, na Titovo Jugoslavijo, ki kipi v socialistični izgradnji.

«Teror socializma» je bil bistveni razlog za opozicijo proti Titu in za določitev politike, ki jo vodijo tako italijanske kot slovenske socialno reakcionarne sile. Da bi mobilizirali politične sile v borbi proti ljudskemu gibanju, se italijanske socialno reakcionarne sile trudijo — kar jim v neki meri tudi uspe — izkoristiti nacionalno čustvo dela Italijanov in povzročiti razcep prebivalstva na nacionalnem področju, kar je ravno eden izmed osnovnih ciljev imperializma in njegovega tukajšnjih agentov. Ta cilj trdnjavito zasledujejo, ker predstavljajo bistveni pogoj, da se pred svetom opravi vsiljena politika, ki jo v naših krajih vodi imperializem.

DA VEČ KOT JE PODRENIH VIHAR ZGRADIMO TVOJ POMORE DAR

Table with 2 columns: Name and Amount. Includes: ALBERHET JAKOB 112.885, FURLAN MILJO 500, NADRAG IVAN 500, SLUGA KAREL 100, FURLAN VINCENZO 100, PRUNK MARJAN 500, KRIZMANČIĆ M. 100, KOZEM ROZIČA 500, GODINA STANISLAV 500, JAKOPIĆ ANTON 200. Total: SKUPAJ 115.985.

(Nadaljevanje objavljanja desedanjih darovalcev sledi).

OPOZORILLO prispevki v skladu s sgraditvijo novih zidov na slovenskem kulturnem pogorišču se sprejemajo: v ul. Maobliavelli št. 1-1, pri vseh slovenskih in hrvaških prosvetnih društvih na Tržaškem ozemlju, in pri upravi «Primorskega dnevnika» Goldoničev trg št. 1-1. Za prispevek v vrednosti nad 100 litr prijemne darovalce zaščitno potrdilo, na podlagi katerega pa ČASTNO PRIZNANICO glasečo se na njegovo ime.

KOGA STA HOTELA REHABILITIRATI FONDA IN FURLANI

Pripadniki Guardie civiche so zvesto služili nacistom

Na tiskovni konferenci polkovnika (Italijanske vojske) Fonda Savia, kjer je opisal, kako da je OLN osvobodil Trst, je direktor «Voce Libera» prof. Furlani izrazil željo, da bi moral pomagati pri rehabilitaciji naših dečkov, ki so pripadali guardiji civiche. V tej njegovi demokracični misliji pa mu radi pomagamo s tem pismom, ki jih bo prav gotovo rehabilitiralo.

Ob ustanovitvi Guardie civiche sem dobil nalogo od Komande mesta Trsta, da vstopim v njene vrste z namenom, da zbiram orožje in informacije za partizane na Krasu.

Po nekaj mesecih, so postali polkovniki in oficirji in so se takoj izkazali po svoji vzhajni in zvestobi. Eden izmed njih je stražil trupla naših tovaršev, ki so jih obesili v ul. Ghega.

Ko so bila zasedena, podoficirska in oficirska mesta, se je pričel nabor ostalih članov. Prijave sta sprejemala poročnika Rea in Massarotti, ki sta vsakemu dejala, da je to korpus z antinemiškimi idejami. Vendar pa ju je komalu izdal nek pripadnik Guardie civiche, nekater sta bila odpuščena v internacijo.

Prišlo so se večje novincev, ki sem se jih udeležil tudi jaz. Dobre bi bilo, da bi se jih udeležil tudi G. Fonda, kajti tako bi se lahko prepričal, kako odlični in strojni so bili podoficirji in oficirji Guardie civiche. Videli bi, kako so si pokrivali uniforme, da bi bile čim bolj nemške, kako so poveljevali v nemškem jeziku, to tudi takrat, kadar ni bilo v bližini nemške «Meisterei», kako so govorili z internacijo. To so bili isti ljudje, ki sem jih pozneje videl s tržakom OLN v svojstvu komandantov.

Po končani večbi so bili člani Guardie civiche porazdeljeni po mestu in po Krasu. G. polk, Fonda Savio je pozabil na boje pri Devinu, Sessanju, Nabrežini itd., kjer so se člani Guardie civiche izkazali z orožjem v roki v borbi proti padlim borcem za svobodo.

Prebivalstvo Devina, Sessanja, Sv. Križa, Podlonjerja itd. ne bodo tako lahko pozabili aretacij, ki so jih izvršili člani G. C. Prav tako ne bodo pozabili dveh častikov v zimi 1944 po Krasu, tudi delo Guardie civiche. G. polk, Fonda Savio ne pozna jezika Pavonija in njegovih kolegov, ko jih je neki naš tovariš, ki je bil skupaj z njimi, izbral in sodeloval v borbi IX. korpusa poglavlja v zrak štiranski most.

G. polk, Fonda Savio ne ve, da se ni noben član G. C. pobral, da bi pomagal zbežati tovaršim, ki so bili zaprti v vojašnici na Montebellu. On ne ve, kako je to tovariše sadistično mučili nek desetniki Guardie civiche. Tudi ne ve, da jih je dal ukleniti, čeprav so bili v zaporu in da jim ni dal vode. G. polk, Fonda Savio se tudi ne spominja, da je poročnik Altieri s člani Guardie civiche aretirjal naše tovarše in jih izročil nacistom, ki so jih nato obesili v ul. Ghega.

Prav tako ni bil v kakšni patrolji Guardie civiche, ki so skupaj z Nemci nabirali ljudi za prisilno delo. G. polk, Fonda Savio tudi ni ugotovil vneša, s katero so člani G. C. pregledovali dokumente, ki jih Nemci niso razumeli in ko so Nemci že dali znak, da je pregled končan.

On ne ve, da je obstajal protivojni odred G. C., ki je postal poveljstvo kapitana Piemontea je sestrelil več zavezniških letal. Ni se spoznal z zloglasnim mučiteljem investurinom Dale Donne in z njegovim pomagačem La Diano.

Zaradi teh verokov je G. polk, Fonda Savio mnenja, da Guardie civiche ni služila nacistom. Dejstvo pa je, da je G. polk, Fonda Savio rabil ljudi, kajti s 60 ljudmi se ne more osvoboditi mesta. Zaradi tega je bil ustanovljen G. C. — OLN, ki je dobil 26.

aprila 1945 povelja, da se ne sme upreti regularni Titovi vojski, temveč mora streljati na iregularne slovenske skupine, ki bi imele zastavo — belo — rdeča — modra.

Zaostalost Sicilije sramota XX. stoletja

Kar je najbolj čudno v Siciliji, je dejstvo, da nobeden prebivalec iz večjih mest ob obali ne pozna trpljenja, zaostalosti in življenjskih pogojev ljudi, ki živijo v središču otoka in delajo v rudnikih žvepla ter na fevdalnih posevstvih. Teško bi vam vedel mesecan iz Palermo, iz Catanije ali mornar iz Messine povedati ali celo naznačiti neko mesto v notranjosti. Rekel bo, da ni še nikdar bil tam in da tudi nima želje, da bi te kraje v notranjosti obiskal. To razdeljeva družabni odnos med industrijsko bolj razviti mesti in poljedelskim in rudarskim središčem je mogoče spoznati, kadar pridete v mesta Mazzarino, Delia, Resi, kakor tudi v večja središča Caltanisseto, Agrigento, Enna, ki ležijo v notranjosti. Tja vas zapelje ozkotirna železnica, ki se vzpenja počasi med hribovjem. V vozovih III. razreda polnih košar se gneto ubogo sicilsko ljudstvo. Ob železnici ni videti hiš. Ljudje stanujejo po luknjah med skalovjem in le sem ter tja se vzdiguje kaka večja stavba svetlo pobeljena, ki se s svojo zunanjostjo in velikostjo razlikuje od drugih ubožnih prebivališč.

Dašec naokrog po golih poljih ni videti žive duše. Velika fevdalna posestva se raztezajo daleč na kilometre. Samo hribovje in kamenita zemlja in tu pa tam visoki seniki. Nekatje je zgrajena spletna koliba iz trsta in z bleto pomazana, ki služi ljudem za stanovanje ob času setve, žetve in ob trgatvi in obriranju sadja. Vprašanje je, kako je mogoče, da se skozi stoletja ni prav nič spremenilo življenje v tem delu Sicilije. Tu ni hiš, ampak jазbine, v katerih živijo ljudje že stoletja. Tu je ljudstvo, ki se nikoli ni potovalo v vlakni in se nikoli videlo morja niti na razglednicah, ljudstvo, ki nikdar se ni imelo toliko denarja, da bi se nasltilo, naučilo pisati in brati, temveč zna samo trdo delati za gospodarja od 4 zjutraj do temne noči.

To je splošna sodbja o življenju cele Južne Italije, brez kruha, brez vode, brez stranišč in brez hiš. Živijo družine od 10 članov in več skupaj stisnjene po kočah eden poleg drugega. Kar pa je najbolj čudno, je to, da kmetje in rudarji obudujejo tako imenovano gosposdarjevo erobo. Roja je ali fevdalno posestvo ali rudnik. Če tudi lastnik izkorišča kmete in rudarje na najbolj sramotni način, oni to na lahko vzamejo in rečejo, da je imel srečo, če si je znal pridobiti tako bogostvo. Ne mislijo pa pri tem, da je gosposdar jedel njihov kruh, predno si je prebavil posest. Najrevnejši so poljedelci delavci, ki so trideset leta brez dela, ko pa ga dobijo, so nagrajeni s prisilnim žitja ali ovsa, ki ga uživajo skuhaneza brez obelje.

Nato pridejo problemi žveplnih rudnikov. Po fevdalnih jаh najdemo na desetine, kjer čela na stotine golih in potnih mož. Na dnevnem roku pa so nesreče, ki zahtevajo slovenske žrtve nesrečnih rudarjev. To sem od sedaj videl v osreju Sicilije poleg mafijjskih skupin, ki predstavljajo tudi nadlogo tega peklja. Mafijjske skupine predstavljajo orožje v rokah gosposkega razreda, s katerimi gosposdarji zatirajo vsako sindikalno gibanje ter ubijajo sindikalne predstavnike.

Rudarji in kmetje na Siciliji pa se kljub temu vztrajno borijo proti osvobodnim predstavnikom fevdalizma.

VEZANE CENE ODKUPI IN NAČRTNOST

S pristopom načinu trgovanja po vezanih cenah se nam samo po sebi postavlja vprašanje načrtnosti. Kmetijske zadruge, ki se bodo bavile s trgovino po vezanih cenah, bodo morale isto voditi po naprej določenem načrtu, ako se bodo hoteli izogniti nepotrebnim stroškom in zabijanjem kapitala v mrtev zalogo, na katerega morajo čisto plačevati obresti, in če to ne, ga pa vsaj izločijo iz obrata za daljšo dobo.

V tesni zvezi z načrtom, prav za prav njegov temelj, je statistika. Brez statistike ni mogoče sestavljati načrtov niti približno točnih. Radi tega je dolžnost zadrug, da začnejo takoj z uvajanjem statistike v svoje poslovanje in ne to kot postranske naloge, marveč kot ene glavnih nalog zadrugne upravnega dela. Statistika se mora nanašati na celokupno poslovanje zadrug. Iz nje mora biti točno razvidno, kaj vse je zadruga odkupila od svojih članov, kaj jim je nabavila, po kakšnih cenah in v katerem razdobju. Kako je odkupljeno blago prodala, na kakšen način in po kakšni ceni.

V zvezi z odkupom in prodajo se mora voditi tudi točen pregled o stanju in potrebi zalog. Poleg vsega tega, ki so bolj mrtve številke upravnega poslovanja, se mora voditi statistika v zvezi z živim delom, to je z načrtovanjem. Statistika ne o odkupu in prodaji v zadrugi, marveč statistika o potrebah in pridelnih prebivalstva s področja zadrug. Ta statistika se imenuje žiti del statistike, ker se bo v zvezi z načrtovanjem morala javno raspravljati na množičnih sestankih, kam popravljati in dopoljevati.

Ravno tako bodo morali načrti dobiti svojo odobritev na množičnih sestankih, tam popravljati in dopoljevati. Ravno tako bodo morali načrti dobiti svojo odobritev na množičnih sestankih in to zaradi tega ker se oni neposredno tičejo gosposkega življenja celokupnega prebivalstva na področju zadrug.

Pri načrtovanju bo moralo sodelovati vse prebivalstvo, vse delovno ljudstvo. Kmetijska zadruga je ustanova, ki uravnoveša vse gospodarstvo na vasi, ga vodi in nadzira. Ona priporoča in svetuje razne kulturne sporazumno z drugimi čimtelji, katerim daje poročila o svojem katerega koli izkustvu.

Smo neposredno pred odkupom sadja in zelenjave, tem ko živim v vprašanjem, ki je do sedaj ubijalo vsako leto toliko kritike in

nezadovoljstva. Je to vprašanje, s katerim se naš kmetovalec v Koprčni ni ni mogel sprizgneti, ker je bil preveč navezan na Trst in je bil vajen te posele vršiti sam za svoj račun, čeprav večkrat v svojo škodo, kar je pa danes že pozabil in smatra organizirani odkup bolj kot krivico kakor pa olajšavo.

Upamo, da bodo letos naše zadrugje iz iskruje, ki so jih imple v zadnjih dveh letih, izvekle one dobre strani, ki so se pokazale pri odkupu, ter izločile vse to, kar je kvarno vplivalo na članstvo. Ravno tu se bo videlo, v koliko so se zadrugje naučile od preteklosti in v koliko so one vodile statistične podatke, ki jim bi danes lahko koristili pri odkupu. Posebno bo to važno, v kolikor in tam, kjer je ta odkup v zvezi s trgovino po vezanih cenah.

Zadrugje bodo morale voditi točen pregled. Na način, kakor zgoraj omenjeno, ločeno za blago po

vezanih cenah in ločeno za ostalo blago.

Vse statistične podatke bodo morale pošiljati zadrugni poslovni svezi, ki bo morala od svoje strani voditi osrednjo statistiko za celo svojo področje in ravnati tako sestavljati osrednji načrt za bodoče poslovanje. Kakor bodo zadrugje svoje načrte podrgle razpravi na množičnih sestankih, tako bo Zadrugna poslovna zveza razpravljalna svoj načrt na svojem plenumu, ki bo vnesel svoje mnenje in istega odobrila.

Pri načrtovanju je treba upoštevati vse potrebe delovnega ljudstva in gledati, da se spravijo v sklad interesi delovnega ljudstva na strani z interesi delovnega ljudstva mest in v industriji. Odrza dobrega načrtovanja se bo videl v gospodarskem uspehu kmetijskih zadrug, če bolj pa mora priti do izravnja v razvoju in napredku našega kmetijstva.

PRIHODNOST ATOMSKE ENERGIJE

V preteklosti je usodo človeštva odločila pokrova lonca, v prihodnosti bo gospodar sveta atom.

Mirno in tiho je teklo življenje v pokrajini Anglije, ko je bil nenkrat ta idilni mir ogrožen od lonca vrele vode, točneje od pokrovke, ki je skakala od tega lonca. Ta pokrovka ni imela nič nenaravnega, imela je arabo (ali nesrečo), da jo je opazil pogled fizika Watta, ki si ni dal miru, da bi ne odkril energijo, ki je bila skrita v pari.

Vsako več, kakšen vihar je nastal takrat v mirnem tradicionalnem angleškem ozemlju. S parnim strojem se je razvila industrija, ki je zahtevala vedno več delovnih sil. Tako so zrasla velika industrijska središča, nova mesta, kjer so kmetje in obrtniki bili prisiljeni služiti novonastali industriji, ki je pričela zahtevati svoje prve žrtve. Od takrat je bilo dokončno obsojeno enostavno življenje, ki ga je sanjal Rousseau.

Odkritje izkoriščanja atomske energije ni imelo tako hitre in splošne posledice, kakor jih je imel parni stroj. Danes služi atomska energija samo še za rešitev tistih političnih problemov, ki so preveč drzni za diplomate, ki imajo malo fantazije in razumnostva. Jasno pa je, da človek ne bo imel nobene prednosti od te nove iznajdbe, ko se bo izum pričel izkoriščati v vojne svrhe. Atomsko energija je danes orožje reakcije, vendar pa je kapital-

stični svet še dal več svoj poprinos k progressu človeštva in zato obsoben k propasti. Doba atomske energije pa bo samo doba socializma.

Predvideti viden sveta, ko se bo uporabljala atomska energija, bi bilo preveč. Dejstvo pa je, da bodo ideali materije, ki danes vladajo v svetu, padli v počabo in se ne bodo nikdar več obudili, ko bodo atomski stroji uporabljeni v industriji, ko bo človek mogel uporabljati atom, kakor bo hotel. Nedvomno bo to velika revolucija. Bodoča atomska tehnika bo uničila rudnike, Petroleje in premog, dandanašnja popolna gospodarja človeškega življenja bosta izgubila svojo vrednost. Ti soče in tisoče ton materiala, ki ga danes s tisoči vlačijo prevažajo iz kraja v kraj, bo nadomestila atomska energija, ki bo zmogla v enem samem kilogramu dati večko več energije.

Toda svet in civilizacija se razvijata. Če danes ne moremo še predvideti vseh možnosti atomske dobe, vendar ne smemo biti skeptični, da bi ne verželi na neizčrpne možnosti atoma, njegove energije in človeške miselnosti.

TU VIDIMO «DECKE» GUARDIE CIVICHE V DRUŽBI Z NACISTIČNIMI OFICIRJI IN NACISTIČNIM ZUPANOM TRSTA PAGNINIJEV V SREDI, KI STA JIH HOTELA REHABILITIRATI FONDA IN FURLANI

Zgodovina kajenja

Tobak je danes najbolj razširjena kadilna rastlina. Na zemlji bo težko se najti kak kotček, kjer ne bi videli kajenja, kjer ne bi kadili. Hitreje kot kaka bolezen, hitreje kot kateri koli drug občaj se je kajenje tobaka od konca 16. stoletja naprej razširilo, zlahka je do Srednje Amerike, čez vso zemljo.

Uprabo dima tlečih in gorečih rastlin, zlasti pa rastlinskih semen, so ljudje poznali že davno pred odkritjem Amerike, ki je Evropejce seznanilo s kajenjem tobaka pri Indijcih. Že grški v. s. 500. pr. Kr. pripoveduje, da so bili ob Črnem morju in v današnji Ukrajini, to je od te konopije tudi vzamejo, ki se zdaj v svoji celoti, kjer vržejo pod svoje noge, kjer vržejo zrna na razbežano kamne. Cim padejo konopje, zrna pa prekaša paro, ki se izloča od vsehila nad to paro. V srednji Mela, ki je okoli 1.49. mlivno, narodopisni viri, ki so bili v evropski Bečarji in Makdoniji, pa tam ne poznajo povsod, omeni okoli katerega sedijo, neka povzročajo pri ljudih naš vinjenost. Ta povzročila kajenje na to, da se nekak berodni se pred 2000 leti, ce-

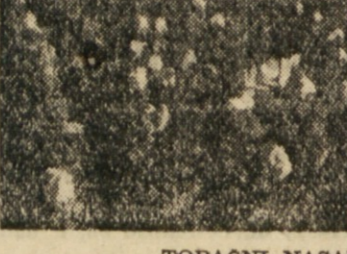
nili dim tlečih rastlinskih delov kot dražilo, ki je vzbujalo veselost, in kot mamilo, ki je uspavalno. Verjetno je, da so v vseh omenjenih primerih za to uporabljali konoplo, torej tudi tam, kjer se rastlina ne omenja izrecno; saj jo kadilo še sedaj zlasti mohamedanski narodi, ki krenujejo to kadilo hasiš, to je zelščice.

Uvajanje dima je bilo torej znano že davno, preden se je razširil občaj kajenja tobaka. Verjetno je celo, da je v prejšnjih časih dovina kajenja se ni tako razširila. O severnoameriških Indijcih n. pr. vemo, da so uporabljali za kajenje kaj mnogovrstne rastline, n. pr. liste in skrje vrbe, notranjo skorjo in liste dreva, liste medvedove hruške, skorjo dobrotve, liste gabra, liste in skorjo borovnice in še druge. Značilno je, da vsebuje vse te rastline mnogo šreslovine. Kadili pa so severni Amerikanci te rastline, oziroma rastlinske dele iz pip in zdi se, da so imeli ta občaj že dolgo prej, preden so se seznanili s kajenjem tobaka.

Kadilna pipa je torej bistveno starejša od kajenja tobaka. Verjetno je, da je pri preseljevanjih, ki so značaja nekatera severnoameriška indijanska plemena daleč na jug, potovala z njimi tudi pipa. V Srednji Ameriki so se skorajni severnjaki seznanili s aromatičnim tobakom; pipa pa je kot taka pčlogoma zopet potovala z juga proti severu. Pre-

potovalec, ki je bival v letih 1541-1555 na Antilah in tudi na srednjeameriški celini, poroča, da so Indijanci tobakno rastline tudi sadili in jo kultivirali.

Ko so prišli Španci v Ameriko, so se kaj kmažu pravičili kajenje. Najprej so kadili bolniki, ki so s tem skušali omamiti svoje bolečine, kmalu pa se je kajenje priljubilo tudi zdravim, tako da tamonjni domačini kadili tobak v obliki nekakne cigare; zvišali so liste v trden zvitek, ki ga večših še obdajali z ovitkom iz koruznih listov. Indijanci so ga večših še obdajali z ovitkom iz listov služilo kajenju celo več kadil, kot bi si upali, trditi danes, ko zgoštevajo Indijanci so tak zvitek imeli običaj kajenja tobaka tudi v Evropi.

TOBACNI NASADI V MAKEDONJI

to je splošna sodbja o življenju cele Južne Italije, brez kruha, brez vode, brez stranišč in brez hiš. Živijo družine od 10 članov in več skupaj stisnjene po kočah eden poleg drugega. Kar pa je najbolj čudno, je to, da kmetje in rudarji obudujejo tako imenovano gosposdarjevo erobo. Roja je ali fevdalno posestvo ali rudnik. Če tudi lastnik izkorišča kmete in rudarje na najbolj sramotni način, oni to na lahko vzamejo in rečejo, da je imel srečo, če si je znal pridobiti tako bogostvo. Ne mislijo pa pri tem, da je gosposdar jedel njihov kruh, predno si je prebavil posest. Najrevnejši so poljedelci delavci, ki so trideset leta brez dela, ko pa ga dobijo, so nagrajeni s prisilnim žitja ali ovsa, ki ga uživajo skuhaneza brez obelje.

Nato pridejo problemi žveplnih rudnikov. Po fevdalnih jаh najdemo na desetine, kjer čela na stotine golih in potnih mož. Na dnevnem roku pa so nesreče, ki zahtevajo slovenske žrtve nesrečnih rudarjev. To sem od sedaj videl v osreju Sicilije poleg mafijjskih skupin, ki predstavljajo tudi nadlogo tega peklja. Mafijjske skupine predstavljajo orožje v rokah gosposkega razreda, s katerimi gosposdarji zatirajo vsako sindikalno gibanje ter ubijajo sindikalne predstavnike.

Rudarji in kmetje na Siciliji pa se kljub temu vztrajno borijo proti osvobodnim predstavnikom fevdalizma.

1.500.000 lir škode na Bazovici Sistematično in organizirano?

Zakaj ne izplačajo našim kmetom škode povzročene s strani vojašcine?

«Vidite, od tukaj — tako nam je začel pripovedovati tou. Križmančič, tajnik ES v Bazovici — od Ključa pa tja do poti v Drago, ki je pri onem sidu, katerega vidite ob pobočju hriba, so Bazovci do predlanskim kosili travo za svojo živino. Potem so semkaj Anglo-ameriški novozelci, sam bog ve zakaj, svoje trupe, tanke, kamione in kanone in je obsednih groženj in nepovratno travnikov ustvarili tako gmajno, kot je ni daleč naokoli. Kar pogledite, kamen pri kamnu, da travo skoraj videti ni.

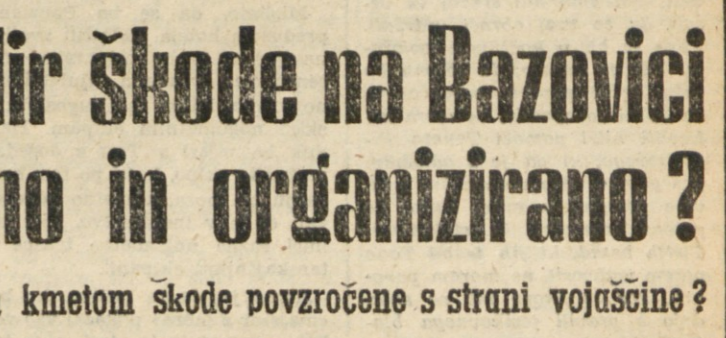
Tukaj na Ključu so tako uničili travnik s km v dolžino in pol drug kilometer v globino. Travnik so tudi razkopali s postavljanjem barak in labrin, ponekod čez meter globoko, in betonirane temelje kajak ob odhodu pustili. Ta pesek tukaj, ki je ograjen s kamenjem, je bil tudi naložen na travnik, da so si vojaki krajšali čas s urejanjem avstrijskega okrog svojih šatorov. Pri tem svojim postavljenju so vojaki raznesli vse ogrado po travniku. Ceste, po kateri smo se pripeljali in ki je približno kilometer dolga, prej tudi ni bilo.

Alio nam ne bi tov. Križmančič vsega tega povedal, si dejansko ne bi mogli nikoli misliti, da so na zemljiču, ki se je širilo pred nama, Bazovci pridolali toliko sena, da so imeli dovolj krme za svojo živino in še 2000 stotov so pa prodali drugam, kadar ni bilo suše. Ostalo je samo kamenje, med katerim sedaj zeleni trava, dokler je polje vročina ne bo požgala. Drago, kjer so ravno v teh dneh zopet odlopari pred letom dni napeljan vodovod in tako razkopali njive in travnike pol metra globoko v dolžini dveh kilometrov in pol.

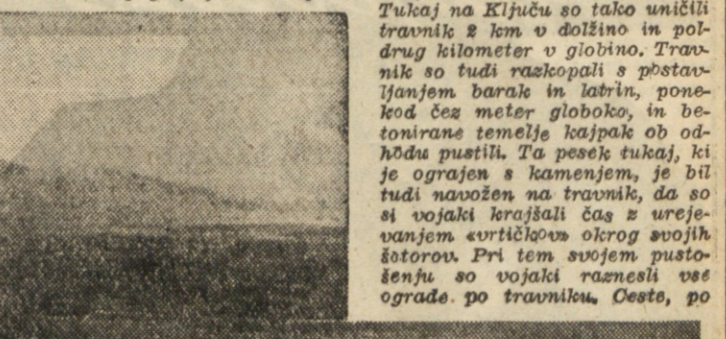
Zaradi vsega tega so Bazovci, poleg škode, ki so jo utrpeli s opustošenjem gozda ob streških vojaki, o čemer bomo še posebej pisali, morali kupiti v pretekli zimi preko 600 stotov sena v Furlaniji. «Vidite, — je povzel tov. Križmančič, ko smo odhajali — kljub temu da nam že od junija 1946 leta, ko smo vložili prve prošnje za povračilo škode, obljubljajo, da nam bodo škodo povrnil, tega še do danes niso storili. Pri ocenjevanju pa poleg vsega gospodje z odgovornih mest, ki so pod kontrolo okupacijskih oblasti, velik del škode na posameznih travnikih pa niti priznati niso hoteli. Hoteli so tudi, da bi nam povrnilo škodo le na pridelnici, niso pa upoštevali, koliko truda in stroškov bodo imeli kmetje za čiščenje travnikov. Borbo vodijo sedaj Enotni sindikati.

Odkodnič, ki jih sicer samo obljubljajo izgovarjajoč se stalno na nekompetentnost raznih uradov, so sramotno nizke in povzročajo veliko zaskebljenost vsega prebivalstva, ki zaradi obilice težav in pomanjkanja denarja, izgublja sleherni veselje za svoje delo.

Ko pa so nam pozneje ljudje omenili še primer nekoga kmeta pri državni meji, kjer je poljovja, ki se je naselila na njegovih parcelah, ponudila 1500 litr letno najemnine, čeprav je kmet pridela na travniku 10 stotov sena, smo morali znova pomisliti, da za vsem tem zvaličevanjem isplachi morda tliči še kakšen drug versik.

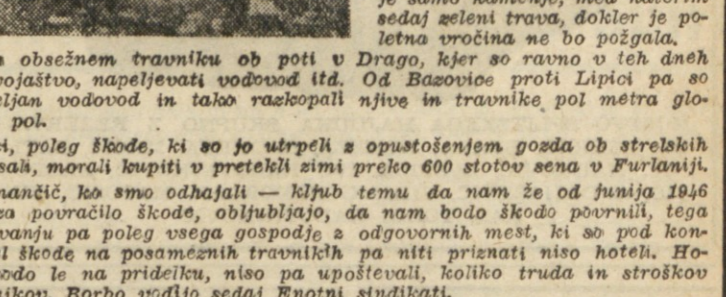
Iti prilor se nam je nudil na obsednem travniku ob poti v Drago, kjer so ravno v teh dneh zopet odlopari pred letom dni napeljan vodovod in tako razkopali njive in travnike pol metra globoko v dolžini dveh kilometrov in pol.

Zaradi vsega tega so Bazovci, poleg škode, ki so jo utrpeli s opustošenjem gozda ob streških vojaki, o čemer bomo še posebej pisali, morali kupiti v pretekli zimi preko 600 stotov sena v Furlaniji.

«Vidite, — je povzel tov. Križmančič, ko smo odhajali — kljub temu da nam že od junija 1946 leta, ko smo vložili prve prošnje za povračilo škode, obljubljajo, da nam bodo škodo povrnil, tega še do danes niso storili. Pri ocenjevanju pa poleg vsega gospodje z odgovornih mest, ki so pod kontrolo okupacijskih oblasti, velik del škode na posameznih travnikih pa niti priznati niso hoteli. Hoteli so tudi, da bi nam povrnilo škodo le na pridelnici, niso pa upoštevali, koliko truda in stroškov bodo imeli kmetje za čiščenje travnikov. Borbo vodijo sedaj Enotni sindikati.

Odkodnič, ki jih sicer samo obljubljajo izgovarjajoč se stalno na nekompetentnost raznih uradov, so sramotno nizke in povzročajo veliko zaskebljenost vsega prebivalstva, ki zaradi obilice težav in pomanjkanja denarja, izgublja sleherni veselje za svoje delo.

Ko pa so nam pozneje ljudje omenili še primer nekoga kmeta pri državni meji, kjer je poljovja, ki se je naselila na njegovih parcelah, ponudila 1500 litr letno najemnine, čeprav je kmet pridela na travniku 10 stotov sena, smo morali znova pomisliti, da za vsem tem zvaličevanjem isplachi morda tliči še kakšen drug versik.

